

НАУКОВА СТАТТЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Наукова стаття є звичним супутником викладача. Ми є і читачами, і авторами наукових розвідок. Ми орієнтуємо студентів на використання цього джерела інформації при підготовці відповідей на семінари та доповідей на конференції. Опрацювання і статей, і підручників, і монографій необхідне для якісного виконання різноманітних письмових завдань — від рефератів і курсових до атестаційних і дипломних робіт.

Дидактична роль наукової статті не обмежується цими традиційними напрямками роботи. Наприклад, навколо вивчення й аналізу певної цікавої статті можна побудувати змістовне семінарське заняття. Сукупність відібраних наукових публікацій може замінити традиційний підручник як основний навчальний матеріал для окремих сучасних дисциплін у магістратурі. У деяких університетах намагаються, під керівництвом викладачів, залучити студентів до написання, редагування й удосконалення статей в українській Вікіпедії. Публікація більш здібними студентами старших курсів власних наукових розвідок важлива для ефективнішого розвитку їх дослідницьких здібностей, поліпшення культури письмової мови, підготовки до виконання досліджень в аспірантурі. Очевидною основою для підготовки студентом перших власних публікацій є його курсова робота, адже структура курсової та статті практично збігається.

Проте використання наукових розвідок у навчанні економіста пов'язане з чималими перепонами. Однією з них є конкуренція з боку інтернету. Легкість, зручність, швидкість одержання інформації в мережі призводить до відмови від користування бібліотекою і до виконання робіт виключно на основі інтернет-джерел. Унаслідок цього основним джерелом матеріалів стають не наукові матеріали, а вікіпедія та сайти готових студентських робіт — джерела, які пропонують часто застарілу або невірну інформацію. Копіювання фрагментів текстів у власну роботу заважає їх ретельному осмисленню, поглибленню знань студента, порівнянню різних поглядів і думок. Доступу до більшості провідних українських наукових економічних видань в інтернеті немає, тому студенти з ними не знайомляться. Не формується розуміння ролі бібліографії у дослідницькому процесі. Так, дуже поширені фіктивні списки використаних джерел: опрацьовуються тільки інтернет-джерела, а вказуються тільки друковані видання, яких автор не тримав у руках.

Іншою проблемою є надвелика кількість українських наукових періодичних видань з економіки: у переліку фахових видань, чинному на кінець 2011 р., їх понад дві сотні. Зростання кількості видань призвело до падіння якості значної частини матеріалів, що в них публікуються. Деякі статті є компіляціями або плагіатом; інші містять застарілу інформацію, що давно втратила актуальність; треті є софістичним набором теоретичних тверджень, зв'язок яких із практикою невідомий; четверті виглядають не як виклад результатів дослідження авторів, а як їх публіцистичні міркування на певну тему; на жаль, зустрічаються й тексти, які є радше сукупністю позбавлених сенсу абзаців, аніж викладом наукових ідей.

Причини цієї тенденції є темою для іншої розмови. Вкажемо на деякі її наслідки. Серед завеликої кількості публікацій значно складніше віднайти релевантні до потрібної теми. Фільтрація відібраних матеріалів за критеріями якості та змістовності потребує додаткових зусиль викладача, а студент зробити її самостійно не може. Тому якість виконаних студентом завдань стає залежною від волі випадку, від того, чи пощастило йому зустріти змістовні праці з досліджуваної теми. Ситуація самовідтворюється як у навчанні, так і в дослідженнях: для якісного виконання роботи необхідно віднайти якісні джерела й докласти значних інтелектуальних зусиль з їх опрацювання, але стимулу до цього немає, оскільки масово «проходять» й халтурні роботи, які слугують поганим, але привабливим прикладом для авторів нових робіт.

Тому, хоча використання наукових публікацій у навчальному процесі може його урізноманітнити та поліпшити його якість, сьогодні воно вимагає значних додаткових зусиль від усіх учасників навчання.